Seminár na tému
"Občianskoprávna zodpovednosť za jadrovú škodu",
dňa 4.9.2013 v Jaslovských Bohuniciach

STANOVISKO
Združenia miest a obcí, región jadrových elektrární Jaslovské Bohunice k problematike občianskoprávnej zodpovednosti za jadrovú škodu

Dôležitou úlohou združenia v zmysle článku IV písm. d/ Stanov združenia je "hľadať a presadzovať zákonné riešenia vplyvov jadrovej energetiky na práva, život a majetok občanov a obcí v súlade s Ústavou Slovenskej republiky". Združenie od svojho vzniku počas 22 rokov vynaložilo enormné úsilie na pokrok v riešení občianskoprávnej zodpovednosti za jadrovú škodu v podmienkach Slovenskej republiky. V súlade s Programovými cieľmi združenia, každoročne schválených snemom, realizovalo množstvo aktivít a vydalo rad stanovísk, žiadostí a výziev vládnym orgánom a inštitúciám k vyriešeniu danej problematiky.

Na základe poznania aktuálneho skutočného stavu je možné konštatovať, že
k zákonnému vyriešeniu ochrany práv verejnosti v prípade jadrovej havárie so vznikom jadrovej škody sa dlhodobo nepristupuje na úrovni vlády a parlamentu dostatočne ústretovo. V čase existujúcej prevádzky mnohých jadrových zariadení sa konzervujú legislatívne riziká, ktoré môžu kedykoľvek spôsobiť katastrofálny, neriešiteľný stav. Záujem o pokrok zodpovedných orgánov a inštitúcií na medzinárodnej i vnútroštátnej úrovni takmer pravidelne nastáva až po jadrových haváriách vo svete. Politické a ekonomické záujmy prevládajú nad ochranou záujmov občanov, nie sú rešpektované ich práva ani názory odbornej verejnosti v tejto oblasti. Súčasný stav je neprijateľný a vyžaduje okamžitú zmenu prístupu.

Združenie ako zástupca svojich občanov a obcí naďalej trvá na stanovisku, že je potrebné dosiahnuť zákonný stav, ktorý bude garantovať úplnú náhradu každej jadrovej škody všetkým obetiam spôsobenú jadrovou haváriou, a to v čo najkratšom časovom horizonte za zrozumiteľných a realizovateľných podmienok v zmysle už diskutovaných názorov aj v rámci európskej verejnosti. Len tak možno dosiahnuť spravodlivé riešenie.

Vzhľadom na obmedzovanie limitu zodpovednosti za jadrovú škodu štátom vyjadrujeme presvedčenie, že do riešenia náhrady musia byť použité i verejné zdroje, a to v prípade, že na náhradu jadrovej škody nebude postačovať objem finančných prostriedkov stanovených limitom v poistení alebo inej zábezpeke.

Žiadame vytvoriť štátny garančný fond na okamžité a včasné poskytnutie pomoci, na úhradu čiastočných, prípadne konečných škôd obetiam postihnutých jadrovou haváriou.

Z dôvodu vážnych, najmä zdravotných, rizík, ktoré sa môžu prejaviť v dlhšom časovom horizonte trváme na existencii zábezpeky po dobu 30 rokov. Rozsah a kvalifikácia jadrovej škody musí zahŕňať okrem straty na živote alebo úrazu a straty či poškodenia majetku i ďalšie straty, ktoré uvádza Protokol z roku 1997, ktorým sa dopĺňa Viedenský dohovor z roku 1963 o občianskoprávnej zodpovednosti za škody spôsobené jadrovou udalosťou. Ide napríklad o hospodársku stratu, náklady na obnovenie poškodeného životného prostredia, stratu príjmu z priameho ekonomického záujmu, náklady na preventívne opatrenia a akúkoľvek ekonomickú stratu.

Z doterajšieho historického vývoja a realizovaných postupov v rámci EÚ i SR sme si vedomí, že dosiahnutie spravodlivého riešenia náhrady jadrovej škody je proces vecne i termínovo zložitý a náročný. Dôležitá je aktivita verejnosti na obhajobu vlastných práv a združenie berie na vedomie, že v procesnej oblasti je nevyhnutná i medzinárodná spolupráca, ktorá je v súčasnosti založená predovšetkým na základných a revidovaných medzinárodných dohovoroch ako sú Viedenský dohovor, Parížsky dohovor a Bruselský podporný dohovor.

Považujeme za správne, že z hľadiska odbornosti a kvalifikovanosti zastrešuje danú oblasť Úrad jadrového dozoru SR a za verejnosť Združenie miest a obcí Slovenska. Očakávame, že tejto inštitúcii a požiadavkám ZMOS bude poskytnutá väčšia ústretovosť a porozumenie zo strany štátnych orgánov.

Konštatujeme, že Slovenská republika nemá v súčasnosti schválený samostatný zákon o občianskoprávnej zodpovednosti za jadrovú škodu a o jej finančnom krytí.

Žiadame Vládu SR, aby bol prijatý nasledovný záväzný postup s cieľom deklarovať voči občanom SR záujem reálne doriešiť otázku občianskoprávnej zodpovednosti za jadrovú škodu a jej finančné krytie:

1. Podpísať a ratifikovať Protokol z roku 1997, ktorým sa mení a dopĺňa Viedenský dohovor z roku 1963 o občianskej zodpovednosti za škody spôsobené jadrovou udalosťou.

2. Uložiť ústredným orgánom štátnej správy zabezpečiť kompetentné zastúpenie v medzirezortnej pracovnej skupine pre vypracovanie návrhu zákona o občianskoprávnej zodpovednosti za jadrovú škodu a jej finančnom krytí.

3. Do plánu legislatívnych úloh na rok 2014 zaradiť citovaný návrh zákona a zabezpečiť jeho schválenie v NR SR s účinnosťou od 1.1.2015.

4. Stanoviť postup prístupu SR k Parížskemu dohovoru.

Žiadame, aby v zákone boli minimálne dodržané ustanovenia Protokolu z roku 1997. Znenie jednotlivých ustanovení návrhu zákona spracovať konkrétne a zrozumiteľne, nie len s odvolávkou na Protokol.

Trváme na stanovení limitu a poistení, zábezpeke každého jadrového zariadenia bez výnimky V prípade jadrovej udalosti, na ktorej sa môže zúčastniť viacero jadrových zariadení bude možné realizovať náhradu jadrovej škody z limitu a poistenia každého JZ, čo je v prospech obetí.

Zásadne odmietame pomernú náhradu jadrovej škody a trváme na jej nepremlčateľnosti v prípade následkov poškodenia zdravia.

V sporných prípadoch, o ktorých má rozhodovať súd, trváme na požiadavke určenia jedného súdu v SR a náhradu plnej výšky súvisiacich poplatkov pre poškodených.

Združenie je presvedčené, že prijatie samostatného zákona o občianskoprávnej zodpovednosti za jadrovú škodu a jej finančnom krytí, je oprávnenou požiadavkou, doplní chýbajúce právne prostredie v Slovenskej republike a zabezpečí potrebné i medzinárodne vyžadované garancie a postupy.

Vzhľadom na vysokú nebezpečnosť jadrových zariadení a možný vznik veľmi vážnych dôsledkov jadrových havárií nielen v dobe mieru, chceme počuť za občanov v jadrových regiónoch odpovede na skôr uvedené neriešené problémy. Naviac, ako bude zabezpečená náhrada jadrovej škody, ktorá vznikne ako následok ozbrojeného konfliktu, vojenských akcií, povstania a závažnej prírodnej katastrofy výnimočného charakteru?

Prerokované a schválené Radou ZMO, región JE Jaslovské Bohunice, 26.8.2013 (upravené 4.9.2013)